گزیده ای از بیانات رهبر معظم انقلاب در جمع شاعران

زبان فارسی کاملا دارد مظلوم واقع می شود

پنجم فروردین امسال و در شب ولادت با سعادت کریم اهل بیت حضرت امام حسن مجتبی (ع) به رسم هر ساله، جمعی از شاعران و اهالی فرهنگ و ادبیات فارسی با رهبر معظم انقلاب اسلامی دیدار کردند. در این دیدار چهل نفر از شاعران جوان و پیشکسوت سروده های خود را در موضوع های مختلف دینی، اجتماعی و سیاسی قرائت کردند. آیت الله خامنه ای در این محفل پس از شعرخوانی شاعران، با ابراز خرسندی از استمرار پیشرفت و رو به اوج بودن شعر فارسی، شعر را رسانه ای مهم و تأثیرگذار در دوران جنگ رسانه ای خواندند و فرمودند: در این عرصه باید از میراث کم نظیر شعر و ادب فارسی به عنوان رسانه ای قدرتمند و اثرگذار و نافذ به بهترین وجه استفاده شود و پیام های دینی، تمدنی، ایرانی گری و ایستادگی و شجاعت به افکار عمومی دنیا منتقل شود. آنچه در ادامه می خوانید گزیده سخنان رهبر معظم انقلاب در این دیدار است.

شعر و رسانه

امروز در دنیا چالش ها و درگیری ها، چالش های رسانه ای است. بیش از آنچه موشک و پهپاد و هواپیما و ابزارهای جنگی و مانند این ها تأثیر بگذارند در عقب راندن دشمن، رسانه ها هستند که تأثیر می گذارند و دل ها را تحت تأثیر قرار می دهند، ذهن ها را تحت تأثیر قرار می دهند. جنگ، جنگ رسانه ای است؛ هر کس رسانه قوی تر داشته باشد، در اهدافی که دارد ـ هر هدفی ـ موفق تر خواهد بود.

شعر به مثابه یک اثر هنری

شرط [اثرگذاری شعر] این است که شعر، به معنای واقعی کلمه هنر باشد، هنری ساخته شده باشد. شعرهایی داریم که اسمشان «شعر» است، لکن در آن ها مایه هنر یا نیست یا خیلی کم است؛ این ها اثرگذار نیستند. شعر بایستی اثر هنری باشد. در شعر فارسی، شما ببینید مثلا شعر حافظ که درواقع در اوج شعر هنری ماست، روی گوته اثر می گذارد، روی اقبال اثر می گذارد، روی کسانی که فارسی را بلد نیستند، اثر می گذارد.

مضمون شعر

اگر بخواهیم شعر هنری باشد، روی چه چیزی بیشتر باید تکیه کنیم؟ معلوم است: روی جسم و روح، روی لفظ و مضمون. با الفاظ سست، با الفاظ نه چندان محکم و استوار و پرمعنا، نمی شود اثر هنری ساخت. وانگهی مضمون؛ مضمون، هم از موضوع برمی خیزد، هم از کیفیت بیان موضوع برمی خیزد. شما اگر چنانچه یک موضوعی را ـ که یک موضوع قابل توجهی نیست ـ در شعر بیاورید، اما با نوع بیان بدیع و اثرگذاری آن را ذکر نکنید، این، شعر را اعتلا نمی بخشد. شما ببینید خیلی از موضوع هایی که در اشعار هندی گوهایی مثل صائب یا کلیم وجود دارد، در اشعار دیگران هم هست، منتها کیفیت بیان این ها جوری است که مرتبه شعر را بالامی برد. بنابراین، هم مضمون یابی و هم لفظ استوار ـ این دو عنصر ـ لازم هستند.

شعر و پیامی که دارد

یک نکته دیگر درباره پیام است. لکن آنچه موردنظر است که می تواند پیام خوبی باشد، پیام دین است، پیام اخلاق است، پیام تمدّن است، [برای] ما ایرانی ها پیام ایرانی گری ماست. ما خیلی پیام داریم، خیلی حرف داریم برای گفتن؛ ما پیام های تمدنی بی شماری داریم که معارف دینی ما، معارف اخلاقی ما، معارف ایرانی ما، پیام ایستادگی شجاعانه ملّت ایران، این ها همه چیزهایی است که قابل انتقال است؛ این ها را بایستی در پیام [شعر بیاوریم].

الان یکی از مایه های اعتبار ملت ایران ایستادگی شجاعانه او در مقابل ظلم، در مقابل زورگویی و زیاده طلبی در دنیاست که حالا مظهرش آمریکا و صهیونیست ها و مانند این ها هستند.

ترجمه شعر

ما از لحاظ ترجمه ضعیفیم. بعضی از شعرای معروف عرب، در ایران شناخته شده اند، همه می شناسند این ها را، چون شعرشان به فارسی ترجمه شده است. ما از شعرای خودمان در کشورهای عربی، در کشورهای غیر عربی، ظاهرا اثری نمی بینیم؛ حالا ممکن است من خبر نداشته باشم، اما تا آنجایی که من خبر دارم اثری نیست؛ چرا؟ خب این شعر، شعر خیلی خوبی است، این باید در معرض استفاده افکار عمومی دنیا قرار بگیرد.

لزوم خوانش شعر پرمعنا

یک توصیه من به شعرای عزیزمان، به ویژه جوان ها، مطالعه آثار شعری و برجستگی هایی است که در شعرها وجود دارد. حالا لابد شماها مثلا حافظ، شاهنامه یا خمسه نظامی را می خوانید؛ لابد این ها را می خوانید ـ اگر بخوانید ـ اما فقط این ها نیست. ما شعرای زیادی داریم که واقعا شعرهای برجسته ای دارند؛ همین شعرای سبک هندی، همین شعرای سبک وقوع، واقعا شعرهایشان گاهی اوقات در اوج است؛ یعنی انسان حیرت می کند از زیبایی شعر؛ یعنی واقعا انسان متحیر می شود که این شعر چقدر زیبا و پُرنکته و خوش لفظ و پُرمعناست.

معجزه قصیده معجزیه

دُور همین صحن قدیم قم ـ به اصطلاح، صحن کهنه قم یا صحن کوچک قم ـ یک کتیبه ای هست، اسمش «کتیبه معجزیّه» است؛ هر بیتِ این قصیده مادّه تاریخِ ساختِ این صحن است... [مثلاً] وقتی دو بیت را با هم جمع کنند یک جوری می شود، سه بیت را جمع کنند یک جور می شود! این کتیبه ای که در بالای [ایوان] نوشته شده همین قصیده است، اسمش را هم می گویند «قصیده معجزیّه»؛ یعنی واقعا مثل معجزه می ماند... توجه کنید که این شاعر چقدر قوی است که لفظ قوی و معنای متین را با این محدودیت به وجود می آورد و تولید می کند.

مسئله مهم پاسداشت زبان فارسی

یک مسئله، مسئله پاسداشت زبان فارسی است. به نظر من زبان فارسی کاملا دارد مظلوم واقع می شود. حالا این اواخر یک کارهایی دارد می شود، بعضی ها در انجمن هایی یک کارهایی دارند انجام می دهند، امّا ما بیش از این احتیاج داریم به تقویت زبان فارسی. زبان فارسی زبان کشش داری است، جزو زبان هایی است که می تواند توسعه پیدا کند، چون زبان ترکیبی است و ترکیب های زیبا [دارد که] انسان برای بیان هیچ معنایی گیر نمی کند.

هجوم لغات و زبان بیگانه

ما از زبان فارسی داریم غفلت می کنیم. حالاها متأسفانه هجوم زبان های بیگانه هم زیاد شده؛ هجوم زبان های اروپایی، غربی و به ویژه انگلیسی زیاد شد، همین طور بی دریغ مصرف می کنند. به نظر من عکسش باید انجام بگیرد، بایستی معادل های فارسی [ترویج بشود]... عجیب هم به نظر نیاید؛ یک مقداری که انسان عادت بکند، می بیند خیلی هم قشنگ است. به نظر من این کار هم بایستی انجام بگیرد... یعنی واقعا نگذارند حجم لغات فرنگی در داخل زبان فارسی، دیگر بیش از این بشود؛ یک مقداری از این کم کنند و به زبان فارسی یک خلوصی بدهند تا یک زبانِ نابِ فارسی باشد ان شاءا...

یادی از شعر و شاعران خراسانی در نشست سالانه اهالی ادب با رهبر معظم انقلاب

بدون فیض الهی نمی رسی به «کمال»

گروه فرهنگ و ادبیات

گزارش

علاقه مندان به شعر و ادبیات، هر ساله با فرارسیدن ماه مبارک رمضان، انتظار یک شب شعر متفاوت را می کشند؛ شب شعری که درواقع دیدار رهبر معظم انقلاب است با شاعران جوان و پیشکسوت از اقصی نقاط کشور. شاعرانی که بسیاری برای اولین بار و برخی به دفعات در آن حضور پیدا می کنند. امسال نیز مطابق سنت هر ساله، هم زمان با شب ولادت امام حسن مجتبی (ع)، جمعی از شاعران و اهالی ادب و فرهنگ که در بین آن ها چهره های شاخص خراسانی و مشهدی نیز به چشم می خورد، در این محفل حضور پیدا کردند و شعر خواندند. بد نیست بدانید که پیشینه این محفل، به سال های پیش از انقلاب برمی گردد؛ زمانی که رهبر انقلاب در محافل ادبی در مشهد و تهران با حضور شعرای صاحب نام شرکت می کردند. مصطفی محدثی خراسانی، از شاعران مشهدی که در این جلسه نیز حضور داشت در این باره گفته است: «مقام معظم رهبری از همان دوران دوم ریاست جمهوری، ایام نوروز که به مشهد می آمدند، شبی را به دیدار با شاعران مشهد اختصاص می دادند و تا هنوز هم این سنت برقرار است، من در پنج دیدار از این دیدارهای سالانه که گاه در دارالزهد آستان قدس و گاه در منزل پدری ایشان در نزدیکی بازار سرشور مشهد برگزار می شد، شرکت داشتم؛ آقا با تمام وجود و فعال تر از همه در جلسه حضور داشتند و خودشان جلسه را اداره می کردند.» در این مجال مروری داریم بر شعر شاعران خراسانی حاضر در این جلسه و همچنین گریزی هم زده ایم به یکی دو حاشیه جذابی که در روزهای گذشته نقل محافل بود.

شعری برای غواصان دست بسته

محدثی خراسانی شعرخوانی خود را با یک رباعی آغاز کرد و پیش از قرائت گفت: «یک رباعی هم می خوانم برای غریب ترین حماسه دفاع مقدس، نبرد و شهادت غواصان کربلای چهار» و چنین خواند: «از چنبر نفس رسته بودند آن ها/ بت ها همه را شکسته بودند آن ها/ پرواز شدند و پرگشودند به عرش/ هرچند که دست بسته بودند آن ها» او در صحبتی که با خبرنگار صدا و سیما داشت از این گفت که هر موضوع ارزشمندی که در گستره شعر فارسی و ادبیات فارسی قرار می گیرد در این محفل قرائت می شود و خودش یک غزل با درونمایه زیر قرائت کرد: «گرچه در سایه زلف تو پریشان هستیم/ ما بر آن عهد که بودیم کماکان هستیم/ مانه تنها به نسیم سحری گل شده ایم/ که شکوفاتر از آن در شب طوفان هستیم/ مهر اگر می بری و چند صباحی دوریم/ منتظر باش که باز اول آبان هستیم/ یوسف راه تو، فرهاد تو، مجنون توایم/ گو به چاه آی و به کوه آی و بیابان، هستیم/ تا به میقات شهیدان تو راهی ببریم/ همچنان در صف جامانده یاران هستیم/ ما که گرم از نفس روشن تابستانیم/ حال در سردی شب های زمستان هستیم»

محمدعلی مؤدب، دیگر شاعر مشهدی نیز ترانه ای را قرائت کرد: «آدما همیشه بین شادی و غم می مونن/ غم و شادی تنها جفتی ان که با هم می مونن/ اونا که بین و غم و شادی باشن بهشتی ان/ اونا که غرق یکی شن تو جهنم می مونن/ بعضی دردا رو با گریه می گی و خلاص میشی/ بعضی از غصه ها هستن که با آدم می مونن/ یه چیزایی هست که باید با نگفتن بگی شون/ مثل بی گناهی حضرت مریم می مونن/ دلاشون هزارتای برکه و دریاس آدما/ پشت شیشه های دنیا قد شبنم می مونن/ دلاشون تنگه برای جاهای دور آدما/ مرغای دریا کنار برکه ها کم می مونن»

مطابق سنت گذشته، شاعرانی از سرزمین های دیگر چون هند نیز در این محفل حضور داشتند. ندیم سرسوی از هندوستان و نجیب بارور، دیگر شاعر افغان نیز به قرائت شعر مشغول شدند

وقتی یاد و خاطره شعر و شاعران مشهد زنده می شود

محمدرضا رحیمی عنبران، دیگر شاعر مشهدی بود که در این گردهمایی ادیبانه به شعرخوانی پرداخت. شعری که هم خود به نام بزرگان شعر خراسان آراسته شده بود و هم خوانش آن مسبب یادکرد آن شد. رهبر انقلاب بعد از شعرخوانی رحیمی عنبران خطاب به او گفتند: «آفرین! آفرین! خدا رحمت کند مرحوم حاج محمود اکبرزاده را. خود ایشان شاعر نبود؛ لیکن با شعرا خیلی مأنوس بود، خواننده نبود. البته یک وقت هایی در آن اوایل جوانی می خواند. لیکن با همه خواننده ها محشور بود. یک انجمنی هم داشتند این ها که یکی دو سفر در مشهد من با این ها ملاقات داشتم، شعرای خوبی بودند، پسرهای مؤید بودند، خود مؤید بود، لابد هستند حالا هم مشغولند دیگر؟» و این شاعر در پاسخ به ایشان گفت: «بله، هم جمعه شب ها جلسه حاج آقای مؤید هست و هم دوشنبه شب ها جلسه حاج کاظم آقای اکبرزاده. جلسه خود حاج آقا [محمود اکبرزاده] را ادامه می دهند و چهارشنبه ها هم جلسه حاج آقای خوش چهره است.» بخشی از شعر محمدرضا رحیمی عنبران که در این محفل خوانده شد از این قرار است:

«... چه شاعری که «وفایی» نمی شناسی هیچ/ چه شاعری که «شکوهی» نخوانده ای یک بار/ برو به عرض ادب کُنج صحن جمهوری/ به محفل ادبی، یادگار «صاحبکار»/ بدون فیض الهی نمی رسی به «کمال»/ مؤیدت دَم «قدسی» شود در این گلزار/ به برگ ریز مضامین، «شفق» مشوّق ماست/ در این میانه مشوغافل از صفای بهار/ برو سراغ قصیده چنان که خاقانی/ نگاه کن تو به اسفندقه که شاعروار/ به دست بوس غزل های «قهرمان» رفته ست/ چنان که شبنم نو، بر شکوفه های انار/ چقدر گرم صدایش شدم نفهمیدم/ که ماندم از شعف و شوق، تا سحر بیدار/ چقدر آه، دلم تنگ آن شب است امروز/ که سال هاست گذشته ست از شب دیدار/ تو ای برادر من ای جوان نواندیش/ کنون که دست تو باز است و فرصتت بسیار/ عَلم به دوش شهیدان و ذاکران کوچید/ علم به روی زمین است یا علی بردار.»

شاعران پارسی زبان همسایه

محمدکاظم کاظمی، شاعر اهل افغانستان و مقیم مشهد، یکی دیگر از شاعران این دیار بود که در این جلسه به شعرخوانی پرداخت. او از شاعرانی قدیمی است که از زمان ریاست جمهوری رهبر معظم انقلاب در جلسات شعر با حضور ایشان شرکت می کرده است. چنان که خود گفته سروده او در آستانه برافتادن حکومت قبلی افغانستان و در وصف حکومت جدید سروده شده است و از این قرار است: «به زودی قدرت بی قدرتان تسلیم خواهد شد/ به جایش دولت بی دولتان تحکیم خواهد شد/ جهان در قرن نو بر صفحهٔ تقویم می رقصد/ وطن آمادهٔ برگشتن تقویم خواهد شد/ قرائی مانده از قرنی غریبی در کف ملت/ که آن هم بین دزد خوب و بد تقسیم خواهد شد/ به قانون خدا نان حلالی مانده مردم را/ که آن هم با قوانین بشر تحریم خواهد شد/ به تنظیمات اصلی بازمی گردد بشر آخر/ وروی حالت «بل هم اضل» تنظیم خواهد شد/ خدا می گوید آن چیزی که من گفتم نشد انسان/ ملک می گوید آن چیزی که ما گفتیم خواهد شد»

رهبر انقلاب بعد از شعرخوانی کاظمی، اشعار او را رسا، بلیغ و گویا دانستند و گفتند: «ایشان شاعر بسیار خوبی هستند و همیشه توصیف هایی از کشورشان را با زبان رسا و بلیغ می سرایند. هم لفظ و هم موضوع بسیار خوب است.»

کاظمی البته تنها شاعر افغانستانی نبود که در این جلسه به شعرخوانی پرداخت. مطابق سنت گذشته، شاعرانی از سرزمین های دیگر چون هند نیز در این محفل حضور داشتند. ندیم سرسوی از هندوستان و نجیب بارور، دیگر شاعر افغان نیز به قرائت شعر مشغول شدند. رهبر انقلاب بعد از شعرخوانی شاعر هندی گفتند: «آفرین! خیلی خوب، خیلی خوب. فارسیَ خیلی خوب و روانی است [که] شما توانستید شعر بگویید الحمدلله.» ایشان همچنین در بخش دیگری از سخنان خود گفتند: «خیلی خوب بود. این شعر اگر چنان چه خوانده شود، هیچ کسی فکر نمی کند که یک غیرفارسی زبان، این شعر را گفته است. این خیلی مهم است.»

بخشی از شعر این شاعر هندی از این قرار است: «آرزوی وصل یار، از هجر بیزارم نکرد/ آتشم من، باد و آب و خاک گلزارم نکرد/ آب حیوان نیز بر من هیچ تأثیری نداشت/ خضر هم از خواب مرگ آلود بیدارم نکرد/ سرخوشم از لذّت تکرار ذکر یا حبیب!/ روح عیّارم، اسیر دام اغیارم نکرد...»

دیدار امسال نوعی رکوردشکنی بود

سال گذشته بود که بعد از برپایی این نشست شعرخوانی، حاشیه های زیادی پیرامون آن در شبکه های مجازی دست به دست می شد. شاعرانی بودند که گله داشتند از نوبتی که به آن ها نرسیده و شعری که دوست داشتند قرائت شود، اما میسر نشد. نکته ای که به اذعان شاعران حاضر در این گردهمایی، امسال عکس آن اتفاق افتاد و یک رکوردشکنی محسوب می شد. عاطفه جوشقانیان، شاعر، در این باره گفته است: «دیدار امسال شاعران با رهبر انقلاب، نوعی رکوردشکنی محسوب می شد، چرا که ۴۱ شعر خوانده شد و تقریباً همه اشعار خوانده شده از کیفیت ادبی بالایی برخوردار بودند و همین موضوع تشویق رهبر انقلاب خطاب به شاعران را به همراه داشت. جالب است بدانید که خود حضرت آقا به قدری از این اشعار به شوق آمده بودند که خطاب به دیگر شاعران حاضر جلسه که فرصتی برای شعرخوانی پیدا نکرده بودند، درخواست کردند تا اشعاری را بخوانند.»

تقریباً همه اشعار خوانده شده از کیفیت ادبی بالایی برخوردار بودند و همین موضوع تشویق رهبر انقلاب خطاب به شاعران را به همراه داشت

نشست امسال نیز حاشیه هایی را به همراه داشت. حاشیه هایی که ویدئوکلیپ های کوتاهی از آن به سرعت در شبکه های مجازی دست به دست می چرخید و گاه خنده ای بر لب می نشاند و گاه اشکی از چشم ها سرازیر می کرد. از شعری که معلم شاعری آن را در وصف دانش آموزش خواند که در سن کم با سرطان دست و پنجه نرم می کند تا درخواست خود رهبر برای شعرخوانی از شاعرانی چون علی محمد مؤدب، محمدمهدی سیار و افشین علاء برای شعرخوانی.

همچنین امسال، طی هماهنگی با شاعران دعوت شده، آن ها پیش از برگزاری جلسه، کتاب هایشان را به حوزه هنری رساندند تا تقدیم رهبر انقلاب شود.

یادداشت

همچنان دغدغه پاسداشت زبان فارسی

علیرضا حیدری
مدرس ویراستاری

امسال نیز به رسم چند ساله گذشته، دیدار شاعران با رهبر انقلاب در شب نیمه رمضان برگزار شد که علاوه بر شعرخوانی شاعران، ایشان در پایان دیدار بیاناتی داشتند. ازجمله نکته هایی که یادآوری فرمودند، توجه به زبان فارسی و کاربست واژه های فارسی است. این نخستین بار نیست که از اهمیت و پاسداری زبان فارسی در چنین نشست هایی سخن به میان می آید. چه در نشست های نیمه رمضان و چه در دیدارهایی دیگر، نگرانی هایی درباره زبان فارسی و آسیب هایی که متوجه آن است بیان کرده اند. چنان که در یکی از همین دیدارها به روشنی فرمودند «من نگران زبان فارسی هستم». در دیدار امسال هم این گونه ابراز ناراحتی کردند که: «به نظر من زبان فارسی کاملاً دارد مظلوم واقع می شود. حالا این اواخر یک کارهایی دارد می شود، بعضی ها در انجمن هایی یک کارهایی دارند انجام می دهند، امّا ما بیش از این احتیاج داریم به تقویت زبان فارسی.» در ادامه از یک ویژگی ممتاز زبان فارسی یاد کردند و آن هم ویژگی ترکیب سازی این زبان است: «زبان فارسی زبان کشش داری است، جزو زبان هایی است که می تواند توسعه پیدا کند، چون زبان ترکیبی است و ترکیب های زیبا [دارد که] انسان برای بیانِ هیچ معنایی گیر نمی کند. معنای دقیق علمی، معنای دقیق روحی و هر مفهوم دقیق و ظریفی را با زبان فارسی می شود بیان کرد؛ با بعضی زبان ها واقعاً نمی شود بیان کرد، امّا با این زبان [می شود].

ترکیب سازی در زبان فارسی، قدرتی است که به این زبان امکان خلق و آفرینش تعابیر شاعرانه و نوآورانه داده است، به گونه ای که ترجمه آن ناممکن است. ایشان با عنایت به همین نکته فرمودند: «بعضی از تعبیرات اصلاً قابل انتقال نیست. من یک وقتی گفتم:

شادم که از رقیبان، دامن کشان گذشتی
گو مشتِ خاکِ ما هم بر باد رفته باشد

خب این «دامن کشان گذشتی» را به عربی چه جوری معنا می کنیم؟ این «دامن کشان گذشتی» را می خواهیم ترجمه کنیم؛ بنده به عربی واردم؛ چه جوری می شود ترجمه کرد این را؟ نمی شود ترجمه کرد، اصلاً قابل ترجمه نیست، امّا این [شاعر] یک مفهومِ لطیفِ ظریفِ مهمّی را با همین کلمه «دامن کشان» در این شعر آورده؛ یعنی یک چنین چیزهایی در زبان فارسی هست.»

ایشان در بهمن ۷۲ نیز در دیدار با جمعی از ایران شناسان و استادان زبان و ادبیات فارسی در کشورهای مشترک المنافع و قفقاز به همین نکته تأکید کرده بودند که: «زبان فارسی، یک زبان زنده، شیرین، گسترده و برخوردار از خصوصیات برجسته زبان شناسی است که هیچ محدودیتی ندارد و تمامی مفاهیم مهم، ظریف، دقیق و جدید را می توان با آن بیان کرد. زبان فارسی به لحاظ دایره گسترده لغات و جنبه واژگانی و قدرت ترکیبی آن، زبان نیرومندی است و اهمیت و ارزش بسیار بالایی دارد.»

کاربست بی مهار واژه های بیگانه نیز در این نشست تذکر داده شد و به یک نمونه اشاره کردند که: «ما «هلیکوپتر» را تبدیل کردیم به «بالگرد»؛ هم قشنگ تر از «هلیکوپتر» است، هم آسان تر از «هلیکوپتر» است، هم ایرانی است، هم [معنا را] نشان می دهد. البتّه افغان ها این را «چرخ بال» معنا کرده بودند که درست نبود؛ «بالگرد» بهتر از «چرخ بال» است؛ ما از این کارها خیلی زیاد می کنیم.»

در نمونه ای دیگر به ساخت واژه ای اشاره کردند که در همین دیدار گفته شد: «چند نفر برای دیدار امشب نوشته هایی برای من فرستاده بودند، من در نوشته آقای فیض یک کلمه ای دیدم که خیلی خوشم آمد: «رایانه سپهر». نمی دانم چه کسی این را تولید کرده؛ خب قشنگ است! به جای «فضای مجازی» [گفته] «رایانه سپهر». از این قبیل خیلی زیاد است. عجیب هم به نظر نیاید؛ یک مقداری که انسان عادت بکند، می بیند خیلی هم قشنگ است. به نظر من این کار هم بایستی انجام بگیرد و امیدواریم که دوستان بتوانند این ها را دنبال کنند؛ یعنی واقعاً نگذارند حجم لغات فرنگی در داخل زبان فارسی، دیگر بیش از این بشود؛ یک مقداری از این کم کنند و به زبان فارسی یک خلوصی بدهند تا یک زبانِ نابِ فارسی باشد ان شاءالله.»

چنان که گفته شد این نگرانی، دغدغه همیشگی ایشان است و در مرداد ۹۲ هم در دیدار استادان دانشگاه ها گفته بودند:

«بنده از پیش از انقلاب، از اینکه واژه های بیگانه بی دریغ در دست و زبان مردم ما به کار می رفت و به آن ها افتخار می کردند، همیشه رنج می بردم؛ متأسفانه تا امروز هم این باقی است! خیلی از سنت های غلط پیش از انقلاب، با انقلاب از بین رفت؛ این یکی متأسفانه از بین نرفت! یک عده ای کأنه افتخار می کنند که یک حقیقتی را، یک عنوانی را با یک واژه فرنگی بیان کنند؛ درحالی که، واژه معادل فارسی برای آن عنوان وجود دارد، دوست می دارند از تعبیرات غربی استفاده کنند؛ بعد حالا یواش یواش این دیگر به دامنه های گسترده ای در سطوح پایین و سطوح عوامانه هم رسیده، که واقعاً رنج آور است.»